

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ - ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ - ΜΑΖΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ≠ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

I. Ορισμοί:

- **Μαζοποίηση** είναι η εξομοίωση των επιλογών, των αντιλήψεων, της συμπεριφοράς και του τρόπου ζωής των ανθρώπων. Έτσι, τα μέλη του κοινωνικού συνόλου χάνουν τις ιδιαιτερότητες τους, παθητικοποιούνται ακολουθούν τυφλά ένα κυρίαρχο πρότυπο συμπεριφοράς και μεταβάλλονται σε αγέλη, χωρίς γνώμη και βούληση μέσα από έντεχνους μηχανισμούς μηνυμάτων, οι οποίοι αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση «ιδίων συμφερόντων».
- **Κομφορμισμός** (ελληνικά: συμβατισμός) είναι η τάση του ανθρώπου να προσαρμόζει τη συμπεριφορά του στις αντιλήψεις, τις συνήθειες, τα έθιμα κ.λπ. της κοινωνίας στην οποία ανήκει, ακόμη κι αν δεν τον εκφράζουν.
- **Μαζική κοινωνία** είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις σημερινές κοινωνίες δυτικού τύπου. Χαρακτηριστικά τους αποτελούν ο μεγάλος πληθυσμός, η ασφυκτική συγκέντρωση στα αστικά κέντρα, η εξομοίωση του τρόπου ζωής και η επιβολή ενός μοντέλου διαβίωσης ως κυρίαρχου.
- **Κοινωνικοποίηση** ονομάζεται η αφομοίωση από τα μέλη μιας κοινότητας των κανόνων, των αξιών και των πολιτισμικών παραμέτρων που εκφράζουν τη συγκεκριμένη κοινότητα. Η κοινωνικοποίηση δίνει στα άτομα τη δυνατότητα να εσωτερικεύσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να αποκτήσουν επίγνωση των κοινωνικών τους ρόλων. Έτσι, διαμορφώνονται άτομα που με τη δράση τους εξασφαλίζουν τη συνοχή και διατήρηση της δεδομένης κοινότητας.
- **Ο Κοινωνικός έλεγχος** εξασφαλίζει με τους μηχανισμούς του τη συμμόρφωση των μελών της κοινότητας στις κοινωνικές αξίες. Εφαρμόζεται επομένως, όταν τα άτομα δεν έχουν αποδεχτεί πλήρως την κοινωνική ιδεολογία και αρνούνται να πειθαρχήσουν στους κανόνες και τις αντιλήψεις της ομάδας. Υλοποιείται με μια σειρά παροτρύνσεων και τιμωριών.
- Ο όρος **μάζα** χρησιμοποιείται σήμερα για να περιγράψει μεγάλα σύνολα ανθρώπων, απ' όπου απουσιάζει η εσωτερική οργάνωση και η ιεράρχηση. Οι άνθρωποι έχουν κοινά γενικά χαρακτηριστικά και στόχους. Δεν παρουσιάζουν όμως εσωτερικές διαφοροποιήσεις ούτε οργανωμένη προσέγγιση των στόχων αυτών.

II. Εκφάνσεις της μαζοποίησης

- Στον πολιτικό τομέα επικρατεί ο **λαϊκισμός, η απουσία των οραμάτων και της ουσιαστικής δημοκρατίας**. Ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται στην έννοια της δημοκρατίας μόνο τα δικαιώματα και ξεχνά ολοκληρωτικά τις υποχρεώσεις του. Είναι γι' αυτόν το λόγο ευάλωτος σε ολοκληρωτικές επιλογές και πολιτικούς φανατισμούς.
- Η οργάνωση των μαζικών κοινωνιών χαρακτηρίζεται από απουσία εσωτερικής ιεράρχησης και **ομοιομορφία του τρόπου ζωής**. Τα ΜΜΕ λειτουργούν ως μηχανισμός παραγωγής κοινωνικής ομοιομορφίας. Οι στόχοι και τα οράματα εξαντλούνται σε υλικούς στόχους, ενώ η προσωπική αξία διακρίνεται μόνο, όταν μετατρέπεται σε καταναλωτική δυνατότητα. Τα πρότυπα που προβάλλονται συντελούν στην ομοιομορφία, ενώ τα ρεύματα της μόδας παρασύρουν και αυτά σε ομοιογένεια.
- Τα **προϊόντα του πολιτισμού**, επιστημονικές και φιλοσοφικές θεωρίες, τα καλλιτεχνικά ρεύματα και οι πολιτικοί προβληματισμοί εκλαϊκεύονται. Έτσι, ο άνθρωπος της μάζας αποκτά επιφανειακή ενημέρωση, χωρίς να εντρυφεί στην πνευματική παραγωγή που συχνά μετατρέπεται σε κακέκτυπο και διαστρεβλώνεται. Έτσι, δε συνειδητοποιεί την ημίμαθεια του.

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

➤ Η μαζική κοινωνία τέλος είναι συνδεδεμένη με τον **κατακερματισμό της γνώσης** και την **άκρα εξειδίκευση**. Ο σύγχρονος επιστήμονας, ωστόσο, διατηρεί την έπαρση του χωρίς να συνειδητοποιεί την άγνοια του. Έτσι περιστέλλεται η δυνατότητα συμμετοχής του σε πιθανές θετικές κοινωνικές αλλαγές και αμβλύνεται η ευθύνη του για τα επιτεύγματα της επιστήμης του.

III. Αιτίες μαζοποίησης

- Για τη δημιουργία του ανθρώπου-κομφορμιστή ευθύνεται αρχικά η παιδεία. Η τεχνοκρατική εκπαίδευση ισοπεδώνει την κριτική ικανότητα και την ουσιαστική γνώση, συμβάλλοντας στην παθητικοποίηση του ανθρώπου.
- Τα ΜΜΕ δημιουργούν ομοιόμορφο τρόπο συμπεριφοράς και «επιβάλλουν» κοινά πρότυπα.
- Η καταναλωτική μανία, η μόδα και η διαφήμιση αιχμαλωτίζουν το υποσυνείδητο του ανθρώπου, δημιουργώντας μια ομοιόμορφη μάζα καταναλωτών. Ο υλικός ευδαιμονισμός καθιστά χρεοκοπημένα τα ανθρωπιστικά ιδανικά.
- Η απρόσωπη κρατική γραφειοκρατία και η ομοιογένεια των στόχων, χρησιμοθηρικών στο σύνολο τους, των πολιτικών αποθαρρύνουν τη συμμετοχή και την εγρήγορση του πολίτη, καθιστώντας τον αδιάφορο.
- Η βιομηχανία της μαζικής παραγωγής υποκατάστατων κουλτούρας και η δημιουργία ειδώλων που λατρεύονται μαζικά συντελούν στην όξυνση του προβλήματος.
- Η εργασία δεν ικανοποιεί τις πνευματικές ανάγκες, είναι συχνά στερεότυπη με αποτέλεσμα το ατροφικό αίσθημα του δημιουργού.

IV. Συνέπειες της μαζοποίησης

- Ο άνθρωπος υποδουλώνεται πνευματικά, αδυνατίζει η νοητική του δύναμη, αδρανεί η κριτική του σκέψη. Μετατρέπεται σε φερέφωνο και εύκολα κυριεύεται από δογματισμό και μισαλλοδοξία.
- Χάνει την ατομικότητα του και την ιδιαιτερότητα του ως άτομο.
- Ο πολιτισμός μένει στάσιμος, καθώς η μάζα καταναλώνει κάθε είδους υποπροϊόντα εγχώριας ή ξενικής προέλευσης.
- Κλονίζονται οι θεσμοί, δε λειτουργεί το δημοκρατικό πολίτευμα που στηρίζεται στην
- ενεργό δράση των πολιτών.
- Η μάζα γίνεται συχνά όργανο στα χέρια επίδοξων «μεσσιών». Χωρίς κριτική ικανότητα, εύκολα ο άνθρωπος ποδηγετείται και ετεροκατευθύνεται. Οι «μεσσίες» συχνά ασκούν επιρροή στην ολότητα των ατόμων που πείθονται από τις ψευδείς υποσχέσεις, συμπαρασύροντας ο ένας τον άλλο.

V. Τρόποι αντιμετώπισης της μαζοποίησης

- Η γόνιμη επαφή με την τέχνη και τον αθλητισμό.
- Η ανάπτυξη της κριτικής και του προβληματισμού και η δημιουργική δεκτικότητα στις νέες ιδέες θέτουν τον άνθρωπο σε εγρήγορση, ώστε να ελέγχει αποτελεσματικά τα διάφορα μηνύματα που δέχεται, να μη γίνεται θύμα της προπαγάνδας και της χειραγώγησης.

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

- Η γόνιμη ενδοσκόπηση και αυτοκριτική, από την άλλη πλευρά, οδηγούν τον άνθρωπο σε περιορισμό των αδυναμιών του και αξιοποίηση των προτερημάτων του, ώστε να μην υποκύπτει εύκολα σε στερεότυπα, προκαταλήψεις και διάφορα φαινόμενα μαζοποίησης.
- Η δημιουργική εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου, η ενίσχυση των διαπροσωπικών σχέσεων και το ενδιαφέρον για τα κοινά κάνουν τους πολίτες πιο ώριμους, πιο υπεύθυνους, ικανούς να διακρίνουν προσπάθειες μαζοποίησης εις βάρος τους και ν' αντισταθούν στην άγονη συγκατάβαση και τον κομφορμισμό.
- Γενικότερα, η αφύπνιση όλων μας είναι απαραίτητη, ώστε να δημιουργούμε ποιοτικούς δεσμούς με τους άλλους γύρω μας, να μην τους αντιγράφουμε δουλικά και να διαφυλάττουμε την προσωπική μας ελευθερία και ακεραιότητα. Έτσι, θα έχουμε και υγιέστερες κοινωνίες, εφόσον κάθε κοινωνικό σύνολο, για να προοδεύσει, έχει ανάγκη από την ετερότητα και την προσωπική συμβολή του καθενός, τις ιδιαίτερες δυνατότητες του και από τη δημιουργική ανταλλαγή τέτοιων στοιχείων απ' όλους τους ανθρώπους.
- Βέβαια για να γίνουν πράξη όλα τα παραπάνω, απαιτείται κατάλληλη διαπαιδαγώγηση από τους θεμελιώδεις φορείς παιδείας. Αν το κάθε άτομο, και ιδιαίτερα ο νέος, ζει σ' ένα οικογενειακό περιβάλλον όπου κυριαρχεί η ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης, ο γόνιμος διάλογος και ο αλληλοσεβασμός μυείται από νωρίς στο πνεύμα της γόνιμης διαφωνίας και της αμφισβήτησης, άρα αρνείται, το συμβιβασμό - και- την απόλυτη ενδοτικότητα. Επίσης, αν το σχολείο λειτουργεί σωστά, αν οι δάσκαλοι εμφυσήσουν στους μαθητές αξίες και ιδανικά, οι τελευταίοι -σε συνδυασμό και με την προοδευτική-επαναστατική τους φύση- θ' αμυνθούν στη μαζοποίηση και ετεροκατεύθυνση, γιατί θα έχουν προσωπικούς στόχους και δεν θα γίνονται υποχείρια στα χέρια των επιτηδίων.
- Τέλος τα Μ.Μ.Ε που έχουν πλέον τεράστια εμβέλεια, με τη βελτίωση των προγραμμάτων τους και τον ποσοτικό και ποιοτικό έλεγχο των διαφημίσεων, αλλά και το κράτος μέσα από την ενίσχυση πνευματικών-πολιτιστικών κέντρων, την εξυγίανση των θεσμών και την ανανέωση της ίδιας της δημοκρατίας, θα συντελέσουν στη διαμόρφωση πνευματικά ωριμότερων ανθρώπων-πολιτών. Αυτοί θα είναι αληθινά υπεύθυνοι και ικανοί ν' αντισταθούν στη μαζοποίηση και τον κομφορμισμό, γιατί θα διαθέτουν και την απαραίτητη γνώση και το απαιτούμενο ήθος.

VI. Μαζοποίηση και νέοι

- ❖ Οι περισσότεροι νέοι λόγω της φύσης τους εναντιώνονται στο κατεστημένο. Είναι καινοτόμοι, επαναστάτες, ρηξικέλευθοι, λατρεύουν το καινούργιο, το διαφορετικό, αγωνίζονται για έναν κόσμο καλύτερο με περισσότερη ανθρωπιά, δίχως υποκρισία και σκοπιμότητες. Αποτελούν το πιο αγνό και αδιάφθορο κομμάτι της κοινωνίας, είναι ιδεαλιστές και οραματιστές γι' αυτό συνήθως δεν συμβιβάζονται, μάχονται για ιδανικά και αξίες. Είναι ως επί το πλείστον, λοιπόν, αντικομφορμιστές, επιθυμούν να οικοδομήσουν μια κοινωνία υγιέστερη, πιο προοδευτική, με το δικό τους στίγμα τη δική τους σφραγίδα. Συνήθως διαφωνούν, αμφισβητούν το status quo της κοινωνίας, θέλουν να εδραιώσουν τις δικές τους ιδέες.
- ❖ Σήμερα, μάλιστα, με δεδομένο το υψηλότερο βιοτικό και πνευματικό επίπεδο της κοινωνίας, την εξέλιξη των ΜΜΕ και την επικράτηση δημοκρατικών κυρίως πολιτευμάτων, έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν τη γνώμη τους, την αντίθεση τους ως προς την υπάρχουσα κοινωνική κατάσταση.
- ❖ Συνήθως, συγκρούονται με τη μεγαλύτερη γενιά (χάσμα γενεών), οι εκπρόσωποι της οποίας είναι συνήθως πιο συντηρητικοί, απόλυτοι στις ιδέες τους, λιγότερο ενθουσιώδεις και προσαρμοσμένοι πλήρως στο κοινωνικό κατεστημένο. Με την επικράτηση του υλιστικού-τεχνοκρατικού προτύπου ζωής, οι άνθρωποι μεγαλύτερων ηλικιών συντηρούν και αναπαράγουν μια τέτοια στάση ζωής, ενώ οι νέοι συνήθως, οραματίζονται μια κοινωνία στηριγμένη στην ουσιαστική επαφή με το συνάνθρωπο, τη φύση και τις αξίες.

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

❖ Βέβαια, πρέπει δυστυχώς να επισημάνουμε την ύπαρξη όλο και πιο πολλών νέων σήμερα, οι οποίοι δεν διαπνέονται από τον ενθουσιασμό και το όραμα που περιγράψαμε παραπάνω. Αντίθετα, επηρεασμένοι από τη διαφήμιση, τη μόδα και την υπερκαταναλωτική μανία των περισσότερων, από το βιομηχανοποιημένο τρόπο ζωής και την απομάκρυνση τους απ' τις αξίες, υιοθετούν μια αντίστοιχη στάση ζωής, αποκτούν αγελαία νοοτροπία, επιδιώκουν με κάθε τρόπο την απόκτηση του χρήματος όπως οι περισσότεροι, ντύνονται και διασκεδάζουν όπως οι περισσότεροι, υπερειδικεύονται και γίνονται πνευματικά μονομερείς όπως οι περισσότεροι, μετατρέπονται σε θύματα του κοινωνικού κομφορμισμού. Βλέπουμε όλο και περισσότερους νέους, οι οποίοι εξωθούνται στην άγονη μίμηση, στην ξеноμανία, και ακόμη στα ναρκωτικά, το κάπνισμα, τη βία, την αντικοινωνική συμπεριφορά, επειδή θέλουν την αναγνώριση απ' τους υπολοίπους.

❖ Σ' αυτό ίσως συμβάλλουν και ορισμένα άλλα από τα εγγενή χαρακτηριστικά τους, όπως η επιρρέπεια, η ανωριμότητα, η επιπολαιότητα και ο παρορμητισμός.

❖ Σημαντικό ρόλο παίζει και η κρίση που σήμερα διέρχονται θεμελιώδεις φορείς παιδείας και αγωγής όπως η οικογένεια και το σχολείο, οπότε και δεν προσφέρουν στα άτομα την πολυπόθητη ανθρωπιστική παιδεία, που θα εξασφάλιζε τη διαμόρφωση πολύπλευρα καλλιεργημένων νέων, ικανών να αντισταθούν σε φαινόμενα συρμού και μαζοποίησης.

Παράλληλο κείμενο

Τεχνολογία υποταγής συνειδήσεων

Ο Λε Μπον και άλλοι κάνουν μια σαφή διάκριση ανάμεσα στο τυχαίο πλήθος -π.χ., στο πλήθος μιας πλατείας που δεν έχει συγκεκριμένο σκοπό - στο οποίο διατηρείται η ατομικότητα των μελών του και στη μάζα, ή «ψυχολογικό όχλο», στην οποία, μέσω μιας ψυχολογία ζύμωσης και αλληλεπίδρασης των μελών της, διαλύονται οι ατομικότητές τους και δημιουργείται κάτι τελείως διαφορετικό από αυτές: μια ενιαία, συλλογική μαζοψυχή. Αυτή η ψυχή κάνει τα άτομα να αισθάνονται, να σκέφτονται και να δρουν με έναν τελείως διαφορετικό τρόπο από αυτόν με τον οποίο θα αισθανόταν, θα σκεφτόταν και θα δρούσε καθένα από αυτά ξεχωριστά. Ορισμένες ιδέες, ορισμένα αισθήματα, δεν παρουσιάζονται ή δεν μεταμορφώνονται σε πράξεις, παρά στα άτομα που αποτελούν τον όχλο. Ο ψυχολογικός όχλος είναι ένας προσωρινός οργανισμός, συντεθειμένος από ετερογενή στοιχεία που ενώθηκαν για μια στιγμή, όπως ακριβώς τα κύτταρα ενός ζωντανού οργανισμού σχηματίζουν με τη ένωση τους ένα καινούργιο ον που εκδηλώνει πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά από αυτά.

Θα μπορούσαμε να πούμε σε σχέση με τα προηγούμενα, ότι σύμφωνα με τη μορφολογική ψυχολογία (Gestalt) το όλον είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών του, ποιοτικά διαφορετικό από αυτά και επομένως και η ομάδα ή το πλήθος, από το σύνολο των ατόμων που την αποτελούν.

[...] Το άτομο μέσα στον όχλο είναι δεκτικό σε υποβολές, υπνωτισμένο, δεν έχει συνείδηση για τις πράξεις του, είναι ένα αυτόματο. Κυβερνάται πλήρως από το υποσυνείδητο του, δεν έχει λογική, κριτική σκέψη, παρασύρεται εύκολα από τα συναισθήματα του, τα οποία εκφράζει με ακρότητες. Είναι εύπιστο, ευμετάβλητο, ασταθές, ευφάνταστο, γεμάτο ψευδαισθήσεις και θυμαπάτες⁵, δογματικό, φανατικό, μισαλλόδοξο, αδιάλλακτο και ανένδοτο. Κυριαρχείται γενικά από το πνεύμα της μίμησης και της τάσης για προσχώρηση σε μια ομάδα, ένστικτα μιας καθαρά αγελαίας συμπεριφοράς. Η μίμηση και η μεταδοτικότητα

⁵ Θυμαπάτη = θυμική αυταπάτη, πρόκειται για την αυταπάτη που προκαλείται αρχικά και εντείνεται στη συνέχεια από συγκινησιακά φορτισμένες συναισθηματικές καταστάσεις.

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

των συναισθημάτων και των ιδεών μέσα στο πλήθος («πνευματική μόλυνση» την ονομάζει ο Λε Μπον), κάνει το άτομο να θυσιάζει πολύ εύκολα το προσωπικό του συμφέρον για χάρη του συλλογικού συμφέροντος.

[...] Ο όχλος όμως δεν είναι ικανός μόνο για εγκληματικές πράξεις, αλλά και για πράξεις θυσίας, ανιδιοτέλειας και ηρωισμού. Παρατηρεί λοιπόν, πάλι, ο Λε Μπον: «Πόσοι όχλοι δεν σφαγιάστηκαν ηρωικά για δοξασίες και ιδέες που μετά βίας καταλάβαιναν; Τα πλήθη που κάνουν απεργίες, το κάνουν πολύ περισσότερο για να υπακούσουν σ' ένα σύνθημα, παρά για να επιτύχουν μια αύξηση μισθού. Το προσωπικό συμφέρον σπάνια είναι ισχυρό κίνητρο για τους όχλους, ενώ αποτελεί το αποκλειστικό σχεδόν κίνητρο των μεμονωμένων ατόμων. Δεν είναι αυτό βέβαια που οδήγησε τους όχλους σε τόσους πολέμους, ακατανόητους πολλές φορές για τη διάνοια τους, στους οποίους πρόσφεραν τόσο εύκολα τον εαυτό τους στη σφαγή, όσο οι κορυδαλλοί που υπνωτίσθηκαν από τον καθρέφτη του κυνηγού... Έτσι οι όχλοι, παραδομένοι συχνά σε χαμηλά ένστικτα, δίνουν επίσης πολλές φορές ένα παράδειγμα υψηλών ηθικών πράξεων. Αν η ανιδιοτέλεια, η υπομονή, η απόλυτη αφοσίωση σε ένα χιμαιρικό ή πραγματοποιήσιμο ιδεώδες είναι ηθικές αρετές, μπορούμε να πούμε ότι οι όχλοι κατέχουν πολλές φο-ρές αυτές τις αρετές σε ένα βαθμό, που οι πιο συνετοί φιλόσοφοι σπάνια έχουν επιτύχει»...

Δημήτρης Ευαγγελόπουλος

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

I. ΟΡΙΣΜΟΙ

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ είναι το σύνολο των κανόνων- τεχνικών και των μέσων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενός έργου , καθώς και τα παραγόμενα υλικά αγαθά.

ΤΕΧΝΙΚΗ είναι η ελεγχόμενη από τον άνθρωπο χρήση της ύλης και της ενέργειας για την ικανοποίηση των αναγκών ή επιθυμιών.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ είναι η πρακτική εφαρμογή των πορισμάτων και των μεθόδων των θετικών επιστημών στον πρωτογενή (παραγωγή πρώτων υλών: γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, κ.τ.λ.), δευτερογενή (επεξεργασία πρώτων υλών: βιομηχανία) και τριτογενή (παροχή υπηρεσιών/ διακίνηση αγαθών :εμπόριο, υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, ασφάλισης, κ.τ.λ.).

ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΙΑ είναι η **αντίληψη** ότι η πρόοδος του ανθρώπινου είδους εξαρτάται κυρίως από την εξέλιξη της τεχνολογίας και η **κυριαρχία** της τεχνικής στην κρατική ζωή. Στις σύγχρονες μεταβιομηχανικές κοινωνίες παρατηρείται η κυριαρχία των τεχνοκρατών (διευθυντών και ανώτερων στελεχών επιχειρήσεων) ως φορέων των τεχνικών γνώσεων.

II. Προσφορά τεχνολογικής ανάπτυξης

- 1) Ο άνθρωπος ερμήνευσε τα φυσικά φαινόμενα, υπέταξε σ' ένα σημαντικό βαθμό τη φύση και ελάττωσε την εξάρτηση του απ' αυτή.
- 2) Επιτεύχθηκε η μαζική παραγωγή φθηνότερων αγαθών, γεγονός που έκανε προσιτά στις πλατιές μάζες πληθώρα νέων προϊόντων.
- 3) Διευκολύνθηκε η καθημερινή ζωή, αφού επιλύθηκαν πρακτικά προβλήματα διαβίωσης και μειώθηκε ο σωματικός μόχθος, που ήταν αναγκαίος για την περαίωση ποικίλων εργασιών.
- 4) Οι υλικές επιτεύξεις που έκαναν τη ζωή πιο άνετη και πιο πλούσια σε μέσα, σε συνδυασμό με την πρόοδο της ιατρικής αύξησαν το μέσο όρο ζωής.
- 5) Δημιουργήθηκαν νέοι τομείς απασχόλησης, νέα επαγγέλματα.
- 6) Τα σύγχρονα μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας ελαχιστοποίησαν τις αποστάσεις και έκαναν πιο εύκολη την επικοινωνία λαών και πολιτισμών.
- 7) Με τα τεχνικά και οπτικοακουστικά μέσα επιτυγχάνεται η διάδοση των επιτευγμάτων του πνευματικού πολιτισμού και η κοινωνικοποίηση της γνώσης. Έτσι, καταπολεμούνται η άγνοια, η αμάθεια, οι δεισδιαιμονίες και οι προλήψεις. Επίσης, διευρύνονται τα όρια του επιστητού και διαμορφώνονται οι προϋποθέσεις για την παραπέρα ανάπτυξη της επιστήμης.

III. Προβλήματα υπέρμετρης τεχνολογικής ανάπτυξης

- 1) Η επέμβαση του ανθρώπου στη φύση ξεπέρασε το μέτρο και τη λογική, προκαλώντας την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας.
- 2) Η αύξηση της ανεργίας και η αχρήστευση πολλών εργαζομένων είναι αποτέλεσμα της υποκατάστασης του ανθρώπου από τη μηχανή.
- 3) Η υπερκαταναλωτική manία που κατατράχει το σύγχρονο άνθρωπο ερμηνεύεται από τον πολλαπλασιασμό των δυνατοτήτων διοχέτευσης διαφημιστικών μηνυμάτων στο πλατύ κοινό και την ανάγκη προώθησης των προϊόντων, που παράγονται πλέον μαζικά.

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

- 4) Ο μηχανοποιημένος και κατακερματισμένος χαρακτήρας της σύγχρονης εργασίας οδηγεί στην αποξένωση του δημιουργού από τα δημιουργήματα του και στην πνευματική μονομέρεια.
- 5) Η ανάπτυξη των πολεμικών εξοπλισμών και η δημιουργία μέσω μαζικής καταστροφής απειλούν την ανθρωπότητα με ολοκληρωτικό αφανισμό.
- 6) Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όταν εξυπηρετούν πολιτικές σκοπιμότητες και συμφέροντα, γίνονται όργανα προπαγάνδας και χαλιναγώγησης των μαζών.
- 7) Η τεχνολογία ελέγχεται από τους αναπτυγμένους λαούς, οι οποίοι τη μεταχειρίζονται ως μέσο πολιτιστικής διείσδυσης, για να εκμεταλλεύονται και να χειραγωγούν τους λιγότερο αναπτυγμένους.
- 8) Η ανάπτυξη βιομηχανιών στις πόλεις είχε ως συνέπεια την μετακίνηση μεγάλων πληθυσμιακών μαζών από την περιφέρεια στα αστικά κέντρα. Η εντατικοποίηση και τυποποίηση του ρυθμού ζωής στις μεγαλουπόλεις οδηγεί στην αλλοτρίωση.
- 9) Η προσήλωση στην ύλη και η αδιαφορία για το πνεύμα, η αναζήτηση της δύναμης και του πλούτου-με κάθε μέσο οδηγούν στην έκλυση των-ηθών και στον εκμαυλισμό των συνειδήσεων.
- 10) Η εσωτερική μοναξιά, το άγχος και η αγωνία που νιώθουν τα μέλη των σύγχρονων τεχνοκρατικών κοινωνιών παρεμποδίζουν τη δημιουργία ηθικά και πνευματικά ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων.

IV. Τρόποι αντιμετώπισης των προβλημάτων που απορρέουν από την ανεξέλεγκτη τεχνολογική ανάπτυξη

Αρχικά, θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι δεν ευθύνεται η τεχνολογία για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος άνθρωπος. Η **τεχνολογία** δεν είναι παρά ένα όργανο, **ένα μέσο, που παρέχει στον άνθρωπο δύναμη**, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ευτυχία του ή για τη δυστυχία του.

Το πρόβλημα βρίσκεται στην απληστία και στην απερισκεψία του σύγχρονου ανθρώπου, ο οποίος από κύριος έγινε δούλος της μηχανής. Θα πρέπει επομένως να καταβάλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια για τον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών του τεχνικού πολιτισμού και την αξιοποίηση των ωφελημάτων του. Για να γίνει αυτό απαιτείται:

- 1) Συμμετρική ανάπτυξη των δύο διαστάσεων του σύγχρονου πολιτισμού (υλική -πνευματική).
- 2) Άρση την μονομέρειας και του κατακερματισμού του εσωτερικού κόσμου που έχει επιφέρει η εξειδίκευση. Ο ειδικός θα πρέπει να είναι πάνω απ' όλα άνθρωπος και να έχει συναίσθηση των ευθυνών του προς το κοινωνικό σύνολο.
- 3) Ανθρωπιστική παιδεία, που θα αποσκοπεί στη δημιουργία αυτοδύναμων και πνευματικά ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, ικανών να κατανοήσουν ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ποτέ ως μέσο για κάποιο σκοπό, αλλά αυτός να θεωρείται τελικός σκοπός.

Συμπέρασμα: Δεν γίνεται, αλλά και δεν ωφελεί να επιστρέψουμε στην εποχή της πρωτόγονης τεχνολογίας. Η μόνη λύση είναι να ξαναγίνουμε κύριοι της μηχανής και να την θέσουμε στην υπηρεσία του ανθρώπου.